

UVOD K „TEMPS DU MÉPRIS“

ANDRÉ MALRAUX — VERA ŠERMAZANOVA

Svet dela, kakršno je pričujoča knjiga, svet tragedije je vselej antični svet: človek, množica, elementi, žena, usoda. Tale tragedija se omejuje na dve osebi: junak in njegov življenjski smisel; tu ne nastopajo individualni antagonizmi, ki dajejo romanu njegovo zamotnost.

Bolj kakor katerikoli drugi lahko Flaubertov slavni vzgled povzroči nesporazume: Flaubert (ki mu je bila umetnost najvišja vrednota in ki je cenil umetnika bolj ko svetnika in junaka) je lahko zapisal: »Povaljal bom vse v istem blatu, — ker sem pravičen«; zakaj ustvarjal je le osebnosti, ki so bile njegovi strasti tuje. Taka misel je nerazumljiva. Eshilu kakor Corneilleu, Hugoju kakor Chateaubriandu, tuja je celo Dostojevskemu. Sprejeli so jo — in jo še sprejemajo — mnogi pisatelji, ugovarjati jim, bi bilo nesmiselno: saj gre za dve bistveni pojmovanji umetnosti. Nietzsche je imel Wagnerja za histriona zato, ker je Wagner stavil svoj genij v službo svojih osebnosti. Ljubše bi nam bilo, da bi pomenila beseda umetnost poizkus, pokazati ljudem veličino, o katere obstoju v njih samih oni ničesar ne vedo.

Ni strast tista, ki uničuje umetnino, ampak želja po dokazovanju; vrednost umetnine ni odvisna niti od strasti, niti od neprizadetosti, ki jo navdaja, temveč od skladnosti tega, kar izraža, in uporabljenih sredstev. Vendar, če je ta vrednost — tako *raison d'être* umetnine kakor njena vsaj začasna trajnost — v njeni kvaliteti, tedaj učinkuje umetnina s premestitvijo čustvenih vrednot, pa naj avtor to hoče ali ne; in nedvomno se ne bi rodila umetnina brez neke nejasne nuje po premestitvi teh vrednot. Zgodovino umetniške čustvenosti v Franciji zadnjih petdesetih let lahko imenujemo agonijo bratstva mož. Resnični sovražnik tega bratstva je neki nedoločni individualizem, ki ga je vse 19. stoletje polno, individualizem, ki ga je mnogo bolj kakor želja, ustvariti popolnega človeka, rodil fanatizem diferenciacije. Umetniški individualizem, ki skrbi predvsem za to, da bi ohranil »notranji svet«, je upravičen le takrat, kadar se nanaša na področje čustva ali sanj; zakaj konkretno so bile »velike zveri iz časov renesanse« vselej prisiljene, če so hotele delovati, da so se spremenile v nosače relikvij, in pojav Cezarja Borgijca izgubi mnogo na svojem sijaju, če pomislimo, da mu je vse, kar je na njem najbolj učinkovalo, dajal ugled cerkve. Politiki pogostoma zaničujejo ljudi, toda to zaničevanje ohranijo zase. In dejstvo, da prisili realna družba čistega individualista — kakor hitro hoče aktivno poseči v življenje — k hinavščini, ni ostalo omejeno le na Stendhalovo dobo.

Posameznik se upira kolektivu, toda ta ga hrani. In mnogo manj važno je vedeti, zoper kaj se upira, kakor pa, s čim se hrani. Kakor genijeva, tako je tudi vrednost posameznika v njegovi notranji vsebini. In če se že oziramo v preteklost, moramo reči, da je zgodnji kristjan prav tako resničen kakor kak sodobni posameznik, in duša je pač vredna razlike. Vse psihološko življenje je izmenjava in osnovni problem konkretnega človeka je vedeti, s čim se hoče hraniti.

Težko je biti človek. Toda postati človek s poglobljanjem zavesti skupnosti ni težje kakor postati človek s kultiviranjem svoje različnosti — in prva hrani z vsaj enako silo to, s pomočjo česar je človek res človek, in ono, s čimer se nadkriljuje, s čimer ustvarja in spočenja.